

Леся О. Гаряга*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті досліджено особливості трансформації податкового регулювання в Україні в умовах воєнного стану. Встановлено, що повномасштабна війна стала каталізатором суттєвих змін у системі податкового регулювання, що зумовило необхідність адаптації податкових інструментів до нових економічних, соціальних і безпекових викликів. Податкове регулювання, як складова податкової політики держави, в умовах воєнного стану поєднує фіскальну, стимулюючу та відновлювальну функції.

Визначено ключові напрями його трансформації, зокрема посилення фіскальної складової, розширення стимулюючих механізмів, адаптацію податкових інструментів до умов війни та посилення відновлювальної функції податкової системи. Проаналізовано зміни у застосуванні спеціальних податкових режимів, їх роль у підтримці бізнесу, збереженні зайнятості та забезпеченні функціонування ключових секторів економіки. Окремо розглянуто функціонування правового режиму Дія.Сіті та його значення для розвитку цифрової економіки України.

Здійснено аналіз податкових надходжень від резидентів Дія.Сіті та динаміки єдиного податку, що дозволило оцінити ефективність податкового стимулювання в умовах воєнного стану. Особливу увагу приділено трансформації оподаткування банківського сектору, де підвищення податкового навантаження стало інструментом мобілізації бюджетних ресурсів і зміцнення фіскальної стійкості держави.

Порівняння довоєнного та воєнного періодів засвідчило зміну пріоритетів податкової політики – від стимулювання економічного зростання до забезпечення фінансової стабільності та підтримки функціонування економіки в кризових умовах. Обґрунтовано напрями подальшої трансформації податкової системи України в контексті повоєнного відновлення та євроінтеграції, що включають гармонізацію законодавства з нормами ЄС, цифровізацію податкового адміністрування, зміцнення фіскальної стійкості, стимулювання інноваційного розвитку та підвищення соціальної справедливості оподаткування.

Ключові слова: податкова система; трансформація; податкове регулювання; податкові пільги; спеціальні податкові режими; оподаткування банків; фіскальна стійкість; повоєнне відновлення.

Табл. 6. Літ. 18.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-298-601-614

** 1 <https://orcid.org/0000-0002-5266-797X>*

Lesia Hariaha

TRANSFORMATION OF TAX REGULATION IN UKRAINE UNDER MARTIAL LAW

The article examines the features of the transformation of tax regulation in Ukraine under martial law. It is established that the full-scale war has become a catalyst for significant changes in the tax regulation system, necessitating the adaptation of tax instruments to new economic, social, and security challenges. Tax regulation, as a component of state tax policy, under martial law combines fiscal, incentive, and recovery functions.

* Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine.

The key directions of its transformation are identified, including strengthening the fiscal component, expanding incentive mechanisms, adapting tax instruments to wartime conditions, and enhancing the recovery function of the tax system. Changes in the application of special tax regimes are analyzed, as well as their role in supporting businesses, preserving employment, and ensuring the functioning of key economic sectors. The operation of the Diia. City legal regime is also considered, along with its significance for the development of Ukraine's digital economy.

An analysis of tax revenues from Diia. City residents and the dynamics of unified tax receipts is carried out, which allows for an assessment of the effectiveness of tax incentives under martial law. Particular attention is paid to the transformation of banking sector taxation, where increased tax pressure has become a tool for mobilizing additional budget resources and strengthening the fiscal stability of the state.

A comparison of pre-war and wartime periods demonstrates a shift in tax policy priorities from stimulating economic growth to ensuring financial stability and maintaining economic functioning under crisis conditions. Priority directions for the further transformation of Ukraine's tax system in the context of post-war recovery and European integration are substantiated, including harmonization of legislation with EU standards, digitalization of tax administration, strengthening fiscal stability, promoting innovation development, and enhancing social fairness in taxation.

Keywords: tax system; transformation; tax regulation; tax incentives; special tax regimes; banking taxation; fiscal stability; post-war recovery.

Peer-reviewed, approved and placed: 18.04.2026

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної війни податкова система України зазнала суттєвих трансформацій, обумовлених необхідністю адаптації механізмів податкового регулювання до нових економічних, соціальних та безпекових викликів. Значне скорочення економічної активності, руйнування виробничої інфраструктури, зростання бюджетного дефіциту та безпрецедентне збільшення видатків на оборону зумовили потребу в оперативному перегляді підходів до реалізації податкової політики держави. За таких умов податкове регулювання, виступаючи одним із ключових інструментів податкової політики, було спрямоване на досягнення двох взаємопов'язаних цілей: забезпечення належного рівня бюджетних надходжень та створення сприятливих умов для збереження підприємницької діяльності, підтримки економічної активності й мінімізації негативних наслідків воєнної кризи.

Важливим інструментом реалізації антикризового податкового регулювання стало запровадження та розширення спеціальних податкових режимів, спрямованих на підтримку малого і середнього бізнесу, зниження адміністративного навантаження на платників податків та збереження робочих місць. Особливого значення набули тимчасові механізми податкового стимулювання, які дозволили суб'єктам господарювання адаптуватися до функціонування в умовах високої невизначеності та значних економічних ризиків. Водночас поступове відновлення економічної активності та зростання потреб державного бюджету зумовили необхідність перегляду окремих податкових преференцій, посилення фіскальної складової податкового регулювання та відновлення контрольних функцій держави. У результаті сформувалася нова модель податкового регулювання, що поєднує інструменти податкового стимулювання економічної діяльності та забезпечення фіскальної стійкості держави.

Окремої уваги в умовах воєнного стану набуває трансформація податкового регулювання банківського сектору, який став одним із ключових джерел формування доходів державного бюджету. Підвищення ставки податку на прибуток банківських установ, перегляд підходів до оподаткування фінансового сектору та посилення його фіскальної ролі суттєво вплинули на функціонування банківської системи та її участь у забезпеченні макроекономічної стабільності держави. Водночас такі зміни актуалізували питання досягнення балансу між потребою мобілізації фінансових ресурсів для забезпечення оборонних і соціальних видатків та необхідністю збереження потенціалу банківського сектору щодо кредитної підтримки економічного відновлення.

У таких умовах актуальним є дослідження трансформації податкового регулювання в Україні в умовах воєнного стану, зокрема змін у застосуванні спеціальних податкових режимів, оподаткуванні банківського сектору та механізмах податкового адміністрування. Важливим є також обґрунтування напрямів удосконалення податкового регулювання у контексті забезпечення фіскальної стійкості держави, післявоєнного відновлення економіки та гармонізації національної податкової системи з європейськими стандартами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми трансформації оподаткування в Україні в умовах воєнного стану активно досліджуються як у правовому, так і в економічному аспектах. Наукові праці переважно присвячені питанням адаптації податкової системи до умов війни, реформуванню спеціальних податкових режимів, а також посиленню фіскальної ролі окремих секторів економіки.

Перший напрям досліджень пов'язаний із вивченням особливостей трансформації податкової політики та податкового регулювання в умовах воєнного стану. Зокрема, В. Габор (V. Habor, 2024) [1], А. Галабурда та С. Шевченко (A. Halaburda & S. Shevchenko, 2022) [2], Н. Ісаєва (N. Isaieva, 2024) [3], К. Литвинова та Д. Кобильник (K. Lytvynova & D. Kobyl'nik, 2024) [4], Н. Костишин та Т. Яковець (N. Kostyshyn & T. Yakovets, 2022) [5] розглядають зміни податкового законодавства як складову антикризового державного регулювання. Автори відзначають, що запроваджені податкові механізми були спрямовані одночасно на підтримку економічної активності суб'єктів господарювання та забезпечення належного рівня бюджетних надходжень в умовах різкого зростання державних видатків.

Другий напрям наукових досліджень стосується функціонування спеціальних податкових режимів у період воєнного стану. Значний внесок у розроблення цієї проблематики зробили Н. Матвійчук, С. Теслюк, А. Плоскіна та Д. Писарчук (N. Matviichuk, S. Tesliuk, A. Ploskina & D. Pysarchuk, 2023) [6], які досліджують реформування спрощеної системи оподаткування та оцінюють її вплив на розвиток малого й середнього бізнесу. Подібної позиції дотримуються Т. Чижова та О. Волкова (T. Chyzhova & O. Volkova, 2025) [7], О. Лабунський (O. Labunskiy, 2022) [8], Н. Шкроміда, Г. Лещук (N. Shkromyda & H. Leshchuk, 2025), які підкреслюють, що запровадження і розширення пільгових умов оподаткування стало важливим інструментом підтримки підприємницької діяльності в умовах воєнних ризиків.

Окремий напрям досліджень пов'язаний із трансформацією оподаткування банківського сектору в умовах воєнного стану. У працях Н. Матвійчук, С. Теслюк та Н. Проць (N. Matviichuk, S. Tesliuk & N. Prots, 2025) [10] підкреслюється зростання фіскальної ролі банків як важливого джерела доходів державного бюджету, що зумовило запровадження підвищеної ставки податку на прибуток. Подібної думки дотримуються О. Іршак, О. Юрченко та І. Іршак (O. Irshak, O. Yurchenko & I. Irshak, 2023) [11], які акцентують увагу на особливостях оподаткування банківського бізнесу в умовах воєнного стану, зокрема застосуванні підвищених ставок та окремих пільгових механізмів. Дослідники зазначають, що такі зміни мають на меті забезпечення додаткових бюджетних надходжень, однак водночас впливають на фінансові результати банків, зокрема на їхню прибутковість, капіталізацію та інвестиційні можливості.

Отже, більшість наукових праць присвячено окремим аспектам податкових трансформацій у період воєнного стану, зокрема реформуванню спеціальних податкових режимів та посиленню фіскальної ролі банківського сектору. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання комплексної оцінки трансформації податкового регулювання в Україні в умовах війни та визначення стратегічних напрямів його розвитку у процесі повоєнного відновлення економіки.

Метою статті є обґрунтування теоретичних і практичних аспектів трансформації податкового регулювання в Україні в умовах воєнного стану, а також визначення пріоритетних напрямів його подальшої трансформації у період повоєнного відновлення національної економіки.

Основні результати дослідження. Повномасштабна війна стала каталізатором трансформації податкової системи України, зумовивши необхідність оперативного перегляду підходів до податкового регулювання економічних процесів. У таких умовах суттєво змінюється співвідношення між основними функціями оподаткування – фіскальною та стимулюючою. Якщо в довоєнний період пріоритетним завданням податкової політики було забезпечення балансу між наповненням бюджету та створенням сприятливих умов для розвитку підприємництва, то в умовах воєнного стану на перший план виходить необхідність мобілізації фінансових ресурсів для забезпечення обороноздатності держави та фінансування суспільно важливих видатків.

Запровадження воєнного стану в Україні обумовило необхідність адаптації механізмів податкового регулювання до нових економічних реалій. З одного боку, суттєве зростання державних видатків на оборону та безпеку потребувало посилення фіскальної спроможності податкової системи, а з іншого – збереження економічної активності суб'єктів господарювання вимагало застосування стимулюючих інструментів податкової політики. У результаті податкове регулювання в умовах воєнного стану набуло комплексного характеру та поєднало заходи фіскального, стимулюючого, адаптаційного і компенсаційного спрямування. Узагальнення основних напрямів трансформації податкового регулювання в Україні наведено у таблиці 1.

Таблиця 1. Напрями трансформації податкового регулювання в Україні в умовах воєнного стану, розроблено автором на основі [2-6]

Напрямок трансформації	Зміст трансформації	Інструменти реалізації	Соціально-економічні наслідки
Посилення фіскальної складової податкового регулювання	Збільшення обсягів мобілізації фінансових ресурсів до бюджету	Підвищення ставки податку на прибуток банків, розширення податкової бази	Зростання доходів бюджету та посилення фінансової стійкості держави
Розширення стимулюючого податкового регулювання	Створення сприятливих умов для розвитку пріоритетних галузей економіки	Спеціальний режим Дія.City, податкові преференції для IT-сектору	Підтримка інвестиційної активності та інноваційного розвитку
Адаптація податкового регулювання до умов воєнного стану	Тимчасове пом'якшення податкового навантаження та спрощення адміністрування	Спеціальний режим єдиного податку 2%, спрощення податкових процедур	Збереження економічної активності суб'єктів господарювання
Посилення відновлювальної функції податкового регулювання	Формування передумов для економічного відновлення та структурної перебудови економіки	Податкові стимули для інвестиційних проєктів, індустріальних парків, релокованого бізнесу	Активізація інвестиційної діяльності та повоєнного відновлення

Представлені у таблиці 1 напрями свідчать, що трансформація податкового регулювання в Україні мала комплексний характер. На відміну від традиційного підходу, орієнтованого переважно на виконання фіскальної функції, в умовах воєнного стану податкова політика поєднувала заходи мобілізації бюджетних ресурсів із механізмами підтримки підприємництва, розвитку інноваційних галузей та формування передумов для післявоєнного економічного відновлення. Саме така багатовекторність стала визначальною особливістю трансформації податкового регулювання в досліджуваний період.

Практична реалізація трансформаційних процесів у сфері податкового регулювання найбільш виразно проявилася у зміні підходів до оподаткування банківського сектору, функціонуванні спеціального правового режиму Дія.City та модернізації спрощеної системи оподаткування. Зазначені напрями характеризують різні вектори податкової політики держави в умовах воєнного стану та дозволяють оцінити ефективність застосування фіскальних, стимулюючих і адаптаційних механізмів податкового регулювання. Тому доцільним є аналіз динаміки податкових надходжень за зазначеними напрямами протягом останніх років, що дає змогу виявити ключові тенденції та закономірності трансформаційних процесів.

Насамперед розглянемо трансформацію податкового регулювання банківського сектору, який у період воєнного стану став одним із ключових джерел мобілізації фінансових ресурсів до державного бюджету (табл. 2).

Таблиця 2. Податок на прибуток банків України у структурі податкових надходжень зведеного бюджету, розраховано автором на основі [12; 13]

Показник	2021	2022	2023	2024	2025
Прибуток банків до оподаткування, млрд грн	83,7	29,3	160,0	186,8	211,3
Податок на прибуток банків, млрд грн	6,4	7,4	77,0	95,9	84,8
<i>абсолютний ланцюговий приріст, млрд грн</i>	–	1	69,6	18,9	-11,1
<i>темп приросту, %</i>	–	15,6	940,5	24,5	-11,6
Податкові надходження до зведеного бюджету, млрд грн	1453,8	1343,2	1638,1	2088,3	2520,4
Частка податку на прибуток банків у податкових надходженнях, %	0,4	0,6	4,7	4,6	3,4

Дані таблиці 1 свідчать про суттєве зростання ролі банківського сектору у формуванні податкових надходжень до бюджету в умовах воєнного стану. Так, у 2021 р. при прибутку банків до оподаткування на рівні 83,7 млрд грн обсяг податку на прибуток становив 6,4 млрд грн, а його частка у структурі податкових надходжень зведеного бюджету не перевищувала 0,4 %. У 2022 р., незважаючи на скорочення прибутку банків до 29,3 млрд грн внаслідок негативного впливу повномасштабної війни на економіку, надходження податку на прибуток банків зросли до 7,4 млрд грн, а їх частка у податкових надходженнях бюджету збільшилася до 0,6 %.

Найбільш суттєві зміни відбулися у 2023 р. Прибуток банків до оподаткування зріс до 160,0 млрд грн, що супроводжувалося різким збільшенням надходжень податку на прибуток до 77,0 млрд грн. Абсолютний приріст податку становив 69,6 млрд грн, а темп приросту досяг 940,5 %. У результаті частка податку на прибуток банків у структурі податкових надходжень зведеного бюджету збільшилася до 4,7 %, що майже у вісім разів перевищило показник попереднього року.

У 2024 р. позитивна тенденція збереглася. Прибуток банків до оподаткування досяг 186,8 млрд грн, а обсяг податку на прибуток зріс до 95,9 млрд грн. Водночас темпи приросту податкових надходжень суттєво уповільнилися порівняно з попереднім роком та становили 24,5 %, що свідчить про поступову стабілізацію податкових надходжень від банківського сектору. Частка податку на прибуток банків у загальному обсязі податкових надходжень залишалася високою та становила 4,6 %.

У 2025 р. прибуток банків до оподаткування продовжив зростати та досяг максимального за досліджуваний період значення – 211,3 млрд грн. Проте надходження податку на прибуток банків скоротилися до 84,8 млрд грн, що на 11,1 млрд грн менше порівняно з попереднім роком. Унаслідок цього частка банківського податку у податкових надходженнях зведеного бюджету знизилася до 3,4 %.

Варто відмітити, що динаміка податку на прибуток банків у досліджуваному періоді визначалася не лише зміною фінансових результатів

банківського сектору, а й трансформацією механізмів його податкового регулювання. Одним із ключових чинників таких змін стало коригування ставок оподаткування прибутку банків. Протягом 2022-2026 рр. податкове регулювання банківського сектору України характеризувалося поступовим посиленням його фіскальної спрямованості. За цей період вносилися зміни та коригування до Податкового кодексу України, зокрема в аспекті оподаткування банківських установ [14]. У 2022 р. банки оподатковувалися на загальних підставах за базовою ставкою податку на прибуток підприємств у розмірі 18 %, що відповідало традиційній моделі податкового регулювання.

Суттєва трансформація відбулася наприкінці 2023 р., коли в умовах воєнного стану та зростання прибутковості банківського сектору було запроваджено спеціальний режим оподаткування банків. Зокрема, для визначення податкових зобов'язань за результатами 2023 р. ставку податку на прибуток банків було підвищено до 50 %, що стало одним із механізмів мобілізації додаткових фінансових ресурсів до державного бюджету.

Водночас із 1 січня 2024 р. для банків було встановлено спеціальну ставку податку на прибуток у розмірі 25 %, яка перевищувала загальну ставку оподаткування суб'єктів господарювання. Проте наприкінці 2024 р. законодавець повторно посилив фіскальний вплив на банківський сектор, встановивши ставку податку на прибуток у розмірі 50 % за результатами всього 2024 звітного року. Таким чином, фактичне податкове навантаження на банки у 2024 р. залишилося на рівні попереднього року.

У 2025 р. банки здійснювали оподаткування прибутку за ставкою 25 %, що свідчило про певне пом'якшення податкового навантаження порівняно з попередніми двома роками. Однак уже для 2026 р. законодавством передбачено чергове підвищення ставки податку на прибуток банків до 50 %, а також запроваджено додаткові обмеження щодо врахування від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих років.

Отже, трансформація податкового регулювання банківського сектору в умовах воєнного стану відбувалася шляхом переходу від загального режиму оподаткування до моделі диференційованого та підвищеного податкового навантаження. При цьому зміни ставок податку на прибуток банків були спрямовані на забезпечення додаткових бюджетних надходжень за рахунок одного з найбільш прибуткових секторів економіки.

На відміну від банківського сектору, щодо IT-галузі держава застосувала переважно стимулюючі механізми податкового регулювання, що знайшло відображення у функціонуванні спеціального правового режиму Дія.City. Його створення передбачено Законом України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [15], а практичне функціонування розпочалося 8 лютого 2022 р. Метою режиму стало формування сприятливих умов для розвитку IT-бізнесу, залучення інвестицій, легалізації трудових відносин та стимулювання розвитку цифрової економіки України.

Особливістю Дія.City є поєднання регуляторних та податкових стимулів. Резиденти режиму отримали можливість обирати між загальною системою оподаткування прибутку підприємств за ставкою 18 % та особливим режимом оподаткування за ставкою 9 % щодо операцій, прирівняних до виведення

капіталу. Крім того, для працівників і гіг-спеціалістів резидентів Дія.City передбачено пільговий режим оподаткування доходів, який включає застосування ставки податку на доходи фізичних осіб у розмірі 5 %, сплату єдиного соціального внеску в розмірі 22 % від мінімальної заробітної плати та військового збору за ставкою, встановленою законодавством. Такий підхід суттєво відрізняється від традиційних податкових пільг, оскільки спрямований не лише на зниження податкового навантаження, а й на стимулювання легалізації високотехнологічного бізнесу, залучення інвестицій та розвиток цифрової економіки України.

Ефективність функціонування спеціального режиму доцільно оцінити через динаміку податкових надходжень, сплачених його резидентами (табл. 3).

Таблиця 3. Податкові надходження від резидентів Дія.City, розраховано автором на основі [13; 16]

Показник	2022	2023	2024	2025
Податкові надходження від резидентів Дія.City, млрд грн	4,1	8,5	18,0	34,6
<i>абсолютний ланцюговий приріст, млрд грн</i>	–	4,4	9,5	4,0
<i>темп приросту, %</i>	–	107,3	111,8	22,2
Частка єдиного податку у податкових надходженнях, %	0,3	0,5	0,9	1,4

Дані таблиці 3 свідчать про поступове зростання податкових надходжень від резидентів Дія.City протягом 2022–2025 рр. У досліджуваному періоді обсяг сплачених податків збільшився з 4,1 млрд грн у 2022 р. до 22,0 млрд грн у 2025 р., що характеризує розширення фіскального потенціалу запровадженого спеціального режиму. Найбільш суттєве зростання спостерігалось у 2023–2024 рр., коли темпи приросту податкових надходжень перевищували 100 %, що свідчить про активний розвиток режиму на етапі його становлення.

У 2025 р. динаміка надходжень залишалася позитивною, хоча темпи приросту уповільнилися, що може свідчити про поступову стабілізацію процесів розвитку спеціального режиму. Отже, функціонування Дія.City демонструє особливості стимулюючого напряму трансформації податкового регулювання в Україні, за якого застосування спеціальних податкових умов спрямоване не на короткострокове збільшення фіскального навантаження, а на формування сприятливого середовища для розвитку цифрової економіки із одночасним забезпеченням надходжень до бюджету.

Ще одним важливим напрямом трансформації податкового регулювання стало пристосування спрощеної системи оподаткування до умов воєнного стану, що мало на меті підтримку малого та середнього підприємництва (табл. 4).

Дані таблиці 3 свідчать про стабільне зростання надходжень єдиного податку протягом 2021–2025 рр. Обсяг надходжень збільшився з 46,3 млрд грн у 2021 р. до 76,4 млрд грн у 2025 р., що характеризує збереження фіскального потенціалу спрощеної системи оподаткування навіть в умовах воєнного стану. Найбільші темпи приросту спостерігалися у 2023–2024 рр. – 18,2 % та 23,8 %

відповідно, що пов'язано з поступовою адаптацією малого та середнього бізнесу до нових економічних умов.

Таблиця 4. Динаміка надходження єдиного податку в Україні, розраховано автором на основі [13]

Показник	2021	2022	2023	2024	2025
Надходження єдиного податку, млрд грн	46,3	47,2	55,8	69,1	76,4
<i>абсолютний ланцюговий приріст, млрд грн</i>	–	0,9	8,6	13,3	7,3
<i>темп приросту, %</i>	–	1,9	18,2	23,8	10,6
Податкові надходження до зведеного бюджету, млрд грн	1453,8	1343,2	1638,1	2088,3	2520,4
Частка єдиного податку у податкових надходженнях, %	3,2	3,5	3,4	3,3	3,0

Водночас частка єдиного податку у структурі податкових надходжень зведеного бюджету залишалася відносно стабільною та коливалася в межах 3,0–3,5 %, що свідчить про незмінність його ролі у формуванні бюджетних ресурсів. У 2025 р. спостерігалось подальше збільшення надходжень єдиного податку до 76,4 млрд грн, проте зі зниженням темпів приросту до 10,6 %. Така динаміка характеризує збереження стабільного обсягу надходжень від спрощеної системи оподаткування за умов зміни загальних економічних умов та структури бюджетних доходів.

Отже, спрощена система оподаткування протягом досліджуваного періоду виконувала переважно стимулюючу функцію податкового регулювання, забезпечуючи підтримку підприємницької активності та одночасне формування стабільного джерела бюджетних доходів. На відміну від банківського сектору, де податкове регулювання набуло вираженого фіскального характеру через підвищення податкових ставок, Дія.City та єдиний податок демонструють застосування державою стимулюючих механізмів оподаткування.

Запроваджені в умовах воєнного стану зміни свідчать про поступовий перехід від моделі податкової політики, орієнтованої переважно на стимулювання економічного розвитку та інвестиційної активності, до моделі, що поєднує підтримку бізнесу із забезпеченням належного рівня бюджетних надходжень для фінансування оборонних та соціально-економічних потреб держави. При цьому окремі інструменти податкового регулювання, зокрема спрощена система оподаткування, режим Дія Сіті та особливості оподаткування банківського сектору, набули важливого значення як елементи реалізації державної податкової політики в умовах війни. З метою узагальнення ключових змін та визначення основних особливостей податкового регулювання доцільно здійснити порівняльний аналіз його характеристик у довоєнний період та в умовах воєнного стану (табл. 5).

Проведене порівняння засвідчило, що в умовах воєнного стану відбулася трансформація податкового регулювання, яка проявилася у зміні пріоритетів

державної податкової політики від переважного стимулювання економічного розвитку до забезпечення фінансової стійкості держави та мобілізації бюджетних ресурсів. Поряд із посиленням фіскальної функції оподаткування зберігалося використання стимулюючих інструментів, зокрема спрощеної системи оподаткування та режиму Дія Сіті, спрямованих на підтримку підприємницької та інноваційної діяльності.

Таблиця 5. Особливості податкового регулювання в Україні у довоєнний період та в умовах воєнного стану, розроблено автором з урахуванням [1-11]

Характеристика	Довоєнний період	Воєнний стан
Ключова мета податкового регулювання	Забезпечення стабільності податкової системи, стимулювання економічного розвитку та інвестиційної активності	Забезпечення фінансової стійкості держави, підтримка економічної активності та формування ресурсів для фінансування оборонних потреб
Домінуюча функція оподаткування	Регулююча та стимулююча	Фіскальна при збереженні стимулюючих механізмів для окремих категорій платників
Підходи до податкового стимулювання	Створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, інноваційної діяльності та залучення інвестицій	Тимчасове зниження податкового навантаження для підтримки бізнесу, збереження робочих місць та відновлення економічної активності
Інструменти підтримки суб'єктів господарювання	Спрощена система оподаткування для малого бізнесу; спеціальний режим Дія Сіті для розвитку ІТ-сектору та інноваційної економіки	Тимчасове розширення можливостей застосування спрощеної системи оподаткування, запровадження спеціальних податкових пільг та збереження режиму Дія Сіті як механізму підтримки цифрової економіки
Підходи до оподаткування прибуткових секторів економіки	Переважно уніфіковані правила оподаткування суб'єктів господарювання	Диференційований підхід до оподаткування з посиленням фіскального навантаження на високоприбуткові галузі
Роль банківського сектору у податковій політиці	Банки є учасниками податкових відносин на загальних засадах та забезпечують надходження податку на прибуток до бюджету	Банківський сектор розглядається як один із ключових інструментів мобілізації додаткових бюджетних ресурсів через підвищене оподаткування прибутку банків
Характер податкових змін	Поступове реформування та гармонізація із міжнародними стандартами	Оперативне коригування податкового законодавства відповідно до економічних та безпекових викликів
Стратегічний результат податкового регулювання	Економічне зростання, підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості економіки	Підтримка функціонування економіки в умовах війни, забезпечення бюджетної збалансованості та фінансової стійкості держави

Узагальнення отриманих результатів дозволяє обґрунтувати ключові вектори подальшого розвитку податкової системи України в умовах повоєнного відновлення та європейської інтеграції, що відображає стратегічні пріоритети її трансформації та визначає основні напрями модернізації податкової політики держави (табл. 6).

Таблиця 6. Пріоритетні напрями трансформації податкової системи України в умовах повоєнного відновлення та європейської інтеграції, розроблено автором з урахуванням [1; 17; 18]

Стратегічний вектор	Зміст трансформаційних заходів	Соціально-економічний ефект
Євроінтеграційна адаптація податкової системи	Гармонізація податкового законодавства з законодавством ЄС, імплементація міжнародних стандартів оподаткування та податкової прозорості	Підвищення інституційної сумісності України з європейським економічним простором та покращення інвестиційного клімату
Цифрова трансформація податкового адміністрування	Розвиток електронних сервісів, автоматизація податкових процедур, використання аналітичних інструментів управління податковими ризиками	Зростання ефективності адміністрування податків, скорочення транзакційних витрат та підвищення рівня податкової дисципліни
Зміцнення фіскальної стійкості держави	Розширення податкової бази, мінімізація втрат бюджету та удосконалення механізмів мобілізації податкових надходжень	Підвищення стабільності бюджетної системи та зміцнення фінансової спроможності держави
Стимулювання інвестиційно-інноваційного розвитку	Удосконалення податкових інструментів підтримки інвестиційної діяльності, розвитку високотехнологічних галузей та цифрової економіки	Активізація інвестиційних процесів, модернізація економіки та підвищення її конкурентоспроможності
Посилення інституційної ефективності податкової політики	Удосконалення податкового адміністрування, підвищення прозорості діяльності контролюючих органів та розвитку партнерських відносин із платниками податків	Зростання рівня добровільного виконання податкових зобов'язань та зниження масштабів тінізації економіки
Забезпечення соціальної справедливості оподаткування	Удосконалення механізмів розподілу податкового навантаження відповідно до принципів платоспроможності та економічної рівності платників податків	Підвищення суспільної довіри до податкової системи та посилення соціальної легітимності податкової політики

Подальша трансформація податкової системи повинна бути орієнтована на забезпечення балансу між фіскальною ефективністю, економічним зростанням та соціальною справедливістю. Ключовими пріоритетами залишаються гармонізація податкового законодавства з європейськими стандартами, цифровізація податкового адміністрування, зміцнення фіскальної стійкості держави та стимулювання інвестиційно-інноваційного

розвитку. Реалізація зазначених напрямів сприятиме підвищенню ефективності податкової системи, зміцненню фінансової спроможності держави та формуванню передумов для сталого повоєнного відновлення економіки України.

Висновки. Проведене дослідження дозволило встановити, що трансформація податкового регулювання в Україні в умовах воєнного стану набула системного характеру та стала об'єктивною реакцією держави на необхідність адаптації податкових механізмів до кардинально змінених умов функціонування національної економіки. Воєнний стан зумовив перегляд традиційних підходів до реалізації податкової політики та актуалізував потребу у формуванні адаптивної моделі податкового регулювання, здатної одночасно забезпечувати виконання фіскальних завдань держави, підтримувати економічну активність та створювати передумови для післявоєнного відновлення.

Доведено, що ключовою тенденцією розвитку податкового регулювання стало посилення його багатофункціонального характеру. Поряд із традиційною фіскальною функцією зросло значення стимулюючої, адаптаційної та відновлювальної складових податкового впливу, що знайшло відображення у розширенні інструментів підтримки суб'єктів господарювання та спеціальних податкових режимів, а також в оперативному коригуванні податкового законодавства відповідно до безпекових та соціально-економічних викликів. У даному контексті податкове регулювання фактично трансформувалося в один із ключових інструментів забезпечення стійкості національної економіки в умовах воєнних викликів.

Встановлено, що важливим напрямом трансформаційних процесів стало посилення фіскальної складової податкового регулювання, що відобразилось у зміні підходів до оподаткування високоприбуткових секторів економіки, зокрема банківського сектору. Підвищення ролі податку на прибуток банків у формуванні доходів бюджету відображає тенденцію до концентрації фіскальних ресурсів у стратегічно важливих сферах економіки та свідчить про переорієнтацію податкового регулювання на забезпечення фінансової спроможності держави в умовах тривалої воєнної невизначеності.

Водночас результати дослідження підтверджують, що подальша еволюція податкового регулювання повинна відбуватися у руслі інституційної модернізації податкової системи та її адаптації до вимог повоєнної реконструкції економіки. Стратегічними орієнтирами такого розвитку мають стати гармонізація національного податкового законодавства з нормами Європейського Союзу, цифрова трансформація податкового адміністрування, зміцнення фіскальної стійкості держави, стимулювання інвестиційно-інноваційної активності та підвищення інституційної ефективності податкової політики. Реалізація зазначених напрямів створить передумови для формування сучасної моделі податкового регулювання, заснованої на принципах адаптивності, прозорості, економічної ефективності та соціальної справедливості, що забезпечить належний рівень фінансової стійкості держави та сприятиме довгостроковому соціально-економічному розвитку України.

1. Габор В. Податкова політика України під час воєнного стану: загрози та перспективи збільшення податкових надходжень. Економічний аналіз. 2024. Том 3. № 4. С. 608-618. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.04.608>.
2. Галабурда А. С., Шевченко С. О. Податкова політика в умовах воєнного стану. Економічний вісник університету. 2022. Вип. 54. С. 123-130. DOI: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-54-123-130>.
3. Ісаєва Н. К. Оподаткування в Україні в умовах воєнного стану: організаційноправові питання. Правова держава. 2024. Вип. 35. С. 491-498. DOI: <https://doi.org/10.33663/0869-2491-2024-35-491-498>.
4. Литвинова К.А., Кобильник Д.А. Особливості здійснення податкового обов'язку в умовах воєнного стану. Приватне та публічне право. 2024. № 4. С. 47-54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5666.2024.4.9>.
5. Костишин Н., Яковець Т. Обліково-податкова система в умовах воєнного стану: як діяти та, які наслідки. Вісник економіки. 2022. №2. С. 99-110. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.02.099>.
6. Матвійчук Н., Теслюк С., Плоскіна А., Писарчук Д. Реформування спрощеної системи оподаткування в умовах воєнного стану. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2023. №2. С. 29-36. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2023-02-29-36>.
7. Чижова Т. В., Волкова О. В. Податкові, митні та фінансові стимули розвитку підприємництва в Україні в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2025. Вип. 82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-143>.
8. Лабунський О. О. Єдиний податок для приватних підприємців в умовах воєнного стану. Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса. 2022. № 2. С. 92-102. DOI: <https://doi.org/10.31558/2786-5835.2022.2.10>.
9. Шкроміда Н. Я., Лещук Г. В. Податкова система України в умовах воєнного стану: виклики для бізнесу та адаптація облікових систем. Український економічний часопис. 2025. № 10. С. 142-147. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-10-22>.
10. Матвійчук Н. М., Теслюк С. А., Проць Н. В. Оподаткування українських банків в умовах воєнного стану. Київський економічний науковий журнал. 2025. №9. С. 190-195. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-25>.
11. Іршак О. С., Юрченко О. Б., Іршак І. К. Оподаткування банківського бізнесу в Україні в умовах воєнного стану. Економічний простір. 2023. №187. С. 164-169. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/187-27>.
12. Згруповані балансові залишки (у розрізі банків). Наглядова статистика Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.
13. Open budget. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes>.
14. Податковий кодекс України: закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
15. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: закон України від 15.07.2021 р. № 1667-IX зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>.
16. 34,6 млрд грн податків сплатили резиденти Дія.City за 2025 рік. Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/business/uah346-miliarda-podatktiv-splatily-rezydenty-diiacity-za-2025-rik-khto-naybilshe>.
17. Шалімова Н. С., Магопєць О. А., Шалімов В. В. Виклики податковій системі в умовах війни та напрями її реформування з урахуванням європейських тенденцій. Центральнотрадянський науковий вісник. Економічні науки. 2024. Вип. 12(45). С. 274-285. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12\(45\).274-285](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12(45).274-285).
18. Марушак О. А. Актуальні питання гармонізації податкового законодавства України до вимог Європейського союзу. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. №6. С. 605-610. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.99>.

1. Habor, V. (2024). Podatkova polityka Ukrainy pid chas voiennoho stanu: zahrozy ta perspektyvy zbilshennia podatkovykh nadkhodzen [Tax policy of Ukraine during martial law: threats and prospects for increasing tax revenues]. *Ekonomichnyi analiz*, 34(4), 608–618. <https://doi.org/10.35774/econa2024.04.608>

2. Halaburda, A.S., & Shevchenko, S.O. (2022). Podatkova polityka v umovakh voiennoho stanu [Tax policy under martial law]. *Ekonomichnyi visnyk universytetu*, 54, 123–130. <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-54-123-130>
3. Isaieva, N.K. (2024). Opodatkuvannia v Ukraini v umovakh voiennoho stanu: orhanizatsiino-pravovi pytannia [Taxation in Ukraine under martial law: organizational and legal issues]. *Pravova derzhava*, 35, 491–498. <https://doi.org/10.33663/0869-2491-2024-35-491-498>
4. Lytvynova, K.A., & Kobylnik, D.A. (2024). Osoblyvosti zdiisnennia podatkovoho oboviazku v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of fulfilling tax obligations under martial law]. *Pryvatne ta publichne pravo*, 4, 47–54. <https://doi.org/10.32782/2663-5666.2024.4.9>
5. Kostyshyn, N., & Yakovets, T. (2022). Oblikovo-podatkova systema v umovakh voiennoho stanu: yak diaty ta yaki naslidky [Accounting and tax system under martial law: actions and consequences]. *Visnyk ekonomiky*, 2, 99–110. <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.02.099>
6. Matviichuk, N., Tesliuk, S., Ploskina, A., & Pysarchuk, D. (2023). Reformuvannia sproshchenoi systemy opodatkuvannia v umovakh voiennoho stanu [Reforming the simplified taxation system under martial law]. *Ekonomichnyi chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, 2, 29–36. <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2023-02-29-36>
7. Chyzhova, T.V., & Volkova, O.V. (2025). Podatkovi, mytni ta finansovi stymuly rozvytku pidpriemnytstva v Ukraini v umovakh voiennoho stanu [Tax, customs and financial incentives for entrepreneurship development in Ukraine under martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 82. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-143>
8. Labunskiy, O.O. (2022). Yedyniy podatok dlia pryvatnykh pidpriemstiv v umovakh voiennoho stanu [Single tax for individual entrepreneurs under martial law]. *Pravnychyi chasopys Donetskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stusa*, 2, 92–102. <https://doi.org/10.31558/2786-5835.2022.2.10>
9. Shkromyda, N.Ya., & Leshchuk, H.V. (2025). Podatkova systema Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: vyklyky dlia biznesu ta adaptatsiia oblikovykh system [Tax system of Ukraine under martial law: challenges for business and adaptation of accounting systems]. *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys*, 10, 142–147. <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-10-22>
10. Matviichuk, N.M., Tesliuk, S.A., & Prots, N.V. (2025). Opodatkuvannia ukrainskykh bankiv v umovakh voiennoho stanu [Taxation of Ukrainian banks under martial law]. *Kyivskyi ekonomichnyi naukovi zhurnal*, 9, 190–195. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-25>
11. Irshak, O.S., Yurchenko, O.B., & Irshak, I.K. (2023). Opodatkuvannia bankivskoho biznesu v Ukraini v umovakh voiennoho stanu [Taxation of banking business in Ukraine under martial law]. *Ekonomichnyi prostir*, 187, 164–169. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/187-27>
12. National Bank of Ukraine. (n.d.). Zgrupovani balansovi zalyshky (u rozrizi bankiv). Nahliadova statystyka [Grouped balance sheet balances (by banks). Supervisory statistics]. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
13. Open Budget. (n.d.). Derzhavnyi veb-portal biudzhetu dlia hromadian [State budget web portal for citizens]. Retrieved from <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes>
14. Verkhovna Rada of Ukraine. (2010). Podatkovi kodeks Ukrainy № 2755-VI vid 02.12.2010 roku [Tax Code of Ukraine No. 2755-VI dated December 2, 2010]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
15. Verkhovna Rada of Ukraine. (2021). Pro stymulivannia rozvytku tsyfrovoy ekonomiky v Ukraini № 1667-IX vid 15.07.2021 roku [On stimulating the development of the digital economy in Ukraine No. 1667-IX dated July 15, 2021]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20>
16. Ministry of Digital Transformation of Ukraine. (2025). 34,6 mlrd hrn podatkov splatly rezydenty Diia City za 2025 rik [Diia City residents paid UAH 34.6 billion in taxes in 2025]. Retrieved from <https://thedigital.gov.ua/news/business/uah346-miliarda-podatkov-splatly-rezydenty-diiacity-za-2025-rik-khto-naybilsh>
17. Shalimova, N.S., Mahopets, O.A., & Shalimov, V.V. (2024). Vykyly podatkovii systemi v umovakh viiny ta napriamy yii reformuvannia z urakhuvanniam yevropeyskykh tendentsii [Challenges to the tax system during wartime and directions for its reform considering European trends]. *Tsentrálnoukrainskyi naukovi visnyk. Ekonomichni nauky*, 12(45), 274–285. [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12\(45\).274-285](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12(45).274-285)
18. Marushchak, O.A. (2024). Aktualni pytannia harmonizatsii podatkovoho zakonodavstva Ukrainy do vymoh Yevropeiskoho Soiuzu [Current issues of harmonization of Ukrainian tax legislation with the requirements of the European Union]. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*, 6, 605–610. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.99>